

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У ринкових умовах висока конкурентоспроможність суб'єктів господарювання є основним чинником отримання значних, а головне, стабільних прибутків.

Висока конкурентоспроможність є ключовою умовою стабільного функціонування та розвитку будь-якої організації. Процес взаємопроникнення національних ринків фінансових послуг у цілому і його сегментів зокрема зумовлює необхідність оцінювання конкурентних позицій кожного окремого суб'єкта господарювання. Це стосується також діяльності страхових компаній. Конкуренція у сфері страхових послуг мотивує її учасників на досягнення лідируючих позицій.

Разом з тим, сучасні соціально-економічні тенденції свідчать про те, що найбільш розвинуті країни світу, тобто ті, що стоять на порозі переходу до інформаційного суспільства, більше 50 % внутрішньої економічної діяльності «перенесли» у сферу послуг, при цьому залишаючись законодавцями у створенні прогресивних інформаційних технологій.

Сьогоденний етап розвитку економіки України та бізнесу характеризується широким застосуванням засобів обробки інформації і комп'ютерної підтримки рішень.

Особлива роль належить інформаційним технологіям як інструменту, який використовується в управлінні фінансовими, зокрема страховими ресурсами, адже в нинішніх умовах функціонування страхового ринку необхідно користуватися точними даними та швидко обробляти значні обсяги інформації.

Серед напрямів, які потребують дослідження, доцільно виділити шляхи покращення конкурентоспроможності організацій, що суттєво впливає на розроблення стратегії і тактики їх діяльності на ринку.

Ця категорія досліджується у працях іноземних і вітчизняних науковців відносно загальних перспектив розвитку (Т. О. Загорна, Ю. Б. Іванова, О. М. Тищенко, Г. В. Калягин, Д. І. Котельніков), підвищення конкурентоспроможності підприємства за рахунок сучасних напрямів стратегічного маркетингу (К. І. Антонюк, С. М. Задорожна, Н. В. Куденко) та менеджменту (А. В. Войчак, Б. А. Соловійов).

Нині чимало наукових досліджень присвячено питанням оцінки рівня конкурентоспроможності страхових компаній та методології управління нею

(В. Д. Базилевич, К. Г. Воблий, О. О. Гаманкова, О. В. Козьменко, Г. В. Кравчук, М. В. Мних, В. В. Шахов, С. С. Осадець, А. І. Чухрова).

Поглибленого аналізу, уточнення й узагальнення потребують чинники, що впливають на специфіку реалізації страхового продукту з використанням сучасних інформаційних технологій.

Метою роботи є аналіз застосування сучасних інформаційних технологій як чинника конкурентоспроможності на страховому ринку.

На ринку страхових послуг представлена значна кількість учасників, які використовують перспективні напрями розвитку інформаційних технологій у сфері страхування для збереження своїх позицій.

Страхова компанія функціонує в певному середовищі, тому поведінка страховиків безпосередньо пов'язана з рівнем розвитку страхового ринку країни. Конкурентне середовище є результатом і умовою взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, зокрема страхових компаній, що формує відповідний рівень економічного суперництва і можливість окремих економічних агентів впливати на загальну ринкову ситуацію.

Щоб зберегти своє місце на ринку, страхові компанії постійно повинні застосовувати методи конкурентної боротьби для забезпечення конкурентоспроможності.

Вчені О. Б. Пономарьова, А. В. Перетятко та С. С. Дегтярьова зазначають, що «конкурентоспроможність суб'єкта полягає в його здатності створювати та реалізовувати переваги, за допомогою яких можна конкурувати та перемагати на відповідному ринку в певний проміжок часу» [4].

На конкурентоспроможність впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Внутрішніми чинниками формування конкурентного середовища на страховому ринку є:

- мережева структура представництва страхових компаній;
- частка страхового ринку, яку займає певна страхова компанія;
- диверсифікація страхових послуг;
- співробітництво з іноземними страховими компаніями [4].

Зовнішні чинники представлені наступними позиціями:

- індекс конкурентоспроможності країни;
- індекс якості життя;
- інноваційний потенціал внутрішнього страхового ринку;
- політичний чинник;
- система оподаткування;
- рівень інвестиційної привабливості країни [4, с. 843].

Отже, конкурентоспроможність страхової компанії не є сталим показником; вона визначає здатність вести конкурентну боротьбу та протистояти конкурентам лише у певний період часу.

Інформаційне забезпечення страхових компаній являє собою комплекс інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних і придатних для реалізації аналітичних операцій. Вдосконалення інформативного забезпечення інноваційної діяльності сприяє досягненням у сфері нових технологій, зокрема комп'ютеризації.

У нинішніх обставинах інформативне забезпечення передбачає збирання й оброблення даних та є важливим елементом проведення страхування. Існує необхідність регулярно аналізувати зміни зовнішніх і внутрішніх чинників, які мають можливість впливу на ефективність запровадження інновацій у страховій компанії.

У страховика повинні бути наявні бази відомостей щодо поточної і стратегічної діяльності, зміни макро- і мікроекономічної ситуації в страховій сфері, тенденцій розвитку страхування. Результативність страхового управління значною мірою залежить від якості його інформативного забезпечення. Детальна, достовірна, актуальна та своєчасна інформація вважається запорукою прийняття відповідних оптимальних управлінських рішень, націлених на зниження витрат економічних ресурсів, збільшення доходів і ринкової вартості підприємства [3, с. 215].

Характерною ознакою страхового ринку вважається непередбачуваність ймовірних результатів, тобто його ризиковий характер. Така стратегія передбачає цілеспрямований пошук та організацію діяльності, що стосується зниження ступеня ризику, вміння отримувати та збільшувати дохід (прибуток) в умовах невизначеності. Тому страхові компанії повинні впроваджувати інноваційну діяльність, спрямовану на забезпечення науково-технічних думок, інноваційного результату, придатного для практичного застосування страхових послуг.

Глобальна комп'ютеризація призводить до певних проблемних ситуацій, серед яких слід особливо відзначити: несанкціонований сторонній доступ до інформації, її копіювання чи корегування; некоректна робота програмного забезпечення; технічні несправності обладнання; недогляд персоналу.

Розвиток страхового ринку України змушує шукати все нові і нові підходи до створення стратегії бізнесу. Боротьба за клієнта вже не обмежується поліпшенням якості послуги та зниженням її ціни; тепер подібні змагання проходять не на рівні продажу, а на рівні роботи з клієнтами.

Суперництво спонукає організації шукати та знаходити більш модифікований інструментарій для формування конкурентних переваг власного бізнесу. Особливий внесок у загострення конкуренції вносять інформаційні технології;

отже підприємство, яке ігнорує процес інформатизації, нестримно втрачає переваги [1, с. 13].

Одними з найістотніших чинників, які забезпечують результативний розвиток будь-якої сфери економіки та перетворюють окремих її співучасників на «лідерів» ринку, є застосування прогресивних технологій.

Аналіз праць визначних науковців в галузі страхування (С. С. Осадець, М. С. Клапків, О. Зубець, М. М. Сухоруков) свідчить про те, що поняття «страхова технологія» потрібно розглядати з точки зору двох базових частин: страховий продукт і технологія продажу (надання) послуги.

О. Зубець зазначає, що страховий продукт – це «асортимент головних і допоміжних послуг, що надаються страхувальнику при укладенні контракту страхування» [2, с. 53]. Водночас інші дослідники, зокрема Н. Ткаченко, трактують поняття «страховий продукт» ширше – як «наслідок людської діяльності зі здійснення економічного захисту через наслідки різних випадків і можливих, найчастіше несприятливих природних і суспільних явищ» [5, с. 375].

Розвиток інтернет-технологій спонукав до створення складних інформаційних систем. Одне з головних місць серед допоміжних процесів займає управління конфігурацією, яке підтримує основні процеси життєвого циклу інформаційної системи, і насамперед, процеси розробки та супроводження.

При розробці проектів великих складних інформаційних систем, які характеризуються багатокомпонентністю, можуть мати місце декілька варіантів реалізації або декілька варіантів версій однієї реалізації. При цьому виникає проблема обліку їх зв'язків і функцій, створення єдиної структури та забезпечення цілеспрямованого розвитку всієї системи. Управління конфігурацією дозволяє організувати, систематично відслідковувати та контролювати внесення змін у різні компоненти інформаційної системи на усіх стадіях її життєвого циклу.

Основним напрямком покращення обробки інформації у страхових товариствах є створення автоматизованої інформаційної системи, яка спирається на використання економіко-математичних методів, прийомів обчислювальної техніки та розвиненої мережі передачі даних. Нові перспективи в роботі страхових компаній різних рівнів управління, що направлені на використання автоматизованої технології розв'язання проблем, переважно виявляються там, де даним процесом охоплено більшість функцій і задач їх основної діяльності. Так досягається покращення рівня планової та аналітичної роботи, пришвидшується обробка різного роду звітних даних, і нарешті, вдосконалюється обґрунтованість необхідних управлінських вирішень.

Однією з передумов ефективного керування взаємовідносинами страхової компанії та банку, підтримання взаємовигідного співробітництва для обох сторін є налагодження дієвої системи інформаційно-аналітичного забезпечення.

Ризик-менеджмент — це комплекс організаційних дій, направлених на ідентифікацію завуальованих внутрішніх і зовнішніх загроз, керування ризиками в межах фінансової установи та зменшення втрат від реалізації загроз. Полягає у визначенні проблем (причин, наслідків і ймовірності) та значущості ризиків, з якими стикаються фінансові установи, та створенні відповідних стратегій загроз, що мають на меті зменшення фінансових втрат від фактів з потенційно негативним впливом на загальний фінансовий стан організації.

В основу функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення різноманітних бізнес-процесів страхових компаній і банків закладаються: андеррайтинг, кредитна діяльність, система дистрибуції, обслуговування страхових/кредитних/депозитних договорів, формування математичних і технічних резервів, керування взаємовідносинами з клієнтами, інвестиційна та тарифна політика.

Отже, корекцію параметрів і основних вимог до програмного комплексу слід здійснювати залежно від стратегії взаємодії страховика та банку, адже така ІТ-система має повною мірою сприяти досягненню поставлених стратегічних цілей.

Еволюція ринку страхових послуг неможлива без впровадження новітніх інформаційних технологій, які пришвидшують процес надання страхової послуги на ринку, підвищуючи конкурентоспроможність страховика.

Служби абстракції платформи Ensemble забезпечують уніфікований доступ до широкого спектра ресурсів. Усі ці різноманітні ресурси доступні у вигляді погодженого набору класів об'єктів і реляційних таблиць, незважаючи на розходження в технологіях їхньої розробки та внутрішньої структури. У середовищі Ensemble функціональність і дані додатків «сприймаються» як набір класів об'єктів зі своїми властивостями та методами (зокрема, чи інтегратор розроблювач цілком відгороджений від складності безлічі мов, об'єктних моделей, баз даних, платформ та інших технологій, використаних для побудови і розгортання вихідних додатків).

Крім цієї «вхідної» абстракції, платформа Ensemble забезпечує і «вихідну» абстракцію. Коли ресурси вже доступні як класи платформи Ensemble, вони можуть бути представлені в широкому спектрі форматів.

Платформа Ensemble підтримує також абстракцію даних, забезпечуючи доступ до декількох фізичних баз даних, що використовують різні СУБД, як до єдиної «інтегрованої» бази даних. Платформа Ensemble підтримує як синхронну, так і асинхронну інтеграцію додатків. Для підтримки асинхронної та синхронної інтеграції можуть бути система обміну повідомленнями платформи Ensemble маршрутизує повідомлення до визначених бізнесів-процесів залежно від типу та змісту повідомлень. До того ж, підтримується керування чергами

повідомлень, гарантується доставка повідомлень, забезпечується цілісність транзакцій.

Платформа Ensemble також містить у собі функції перетворення даних для подолання розходжень у семантиці додатків і схем даних. Для перетворень можуть використовуватись таблиці відповідності (внутрішні або зовнішні). Крім цього, перетворення можуть бути розширені до будь-якого ступеня складності додаванням спеціалізованих функцій. Платформа Ensemble відкриває доступ до унікальних можливостей визначення логіки інтеграції з використанням графічних діаграм, XML-документів і коду.

Використання платформи Ensemble дозволяє ефективно реалізовувати значний спектр інтеграційних проектів. Використовуючи графічні засоби моделювання бізнес-процесів середовища Ensemble, бізнес-аналітики мають можливість задавати послідовність робіт і потоки інформації.

Також аналітик і розробник можуть створювати набір XML-документів, що базується на BPEL (Business Process Execution Language). Це дозволяє реалізувати більш складні бізнес-процеси та працювати платформі Ensemble з засобами управління бізнесами-процесами інших компаній. На відміну від інших платформ інтеграції, Ensemble має швидку, масштабовану, об'єктну базу даних, «упроваджену» у її ядро.

База даних платформи Ensemble забезпечує підтримку десятків тисяч конкурентних користувачів терабайтів даних з такими показниками масштабованості та надійності, які необхідні підприємству. Вона слугує фундаментом для репозиторію метаданих платформи Ensemble, високопродуктивного сховища повідомлень, а також забезпечує надійне збереження стану довгостроково виконуваних бізнесів-процесів.

Усі компоненти інтеграції зберігаються в загальному репозиторії метаданих платформи Ensemble, забезпечуючи прискорення інтеграції, швидку розробку, більш просте керування та велику розширюваність. Завдяки унікальній технології транзакційного Bitmap-індексування сховище повідомлень платформи Ensemble надає доступ у реальному часі як до поточних, так і до раніше оброблених повідомлень для моніторингу бізнес-активності (Business Activity Monitoring), аудиту та керування. А оскільки база даних цілком підтримує SQL, можна використовувати будь-який засіб для створення звітів для аудиту системи й аналітики.

Інтегровані додатки часто мають свої власні вимоги до збереження даних, що варіюються від крос-програмних індексів, які дозволяють декільком додаткам працювати спільно, до особливо часто запитуваної інформації, для якої успадковані додатки не можуть забезпечити належну продуктивність. База

даних платформи Ensemble задовольняє цю потребу за допомогою вбудованих функцій збереження, усуваючи витрати, пов'язані з використанням традиційної бази даних.

Платформа Ensemble містить повнофункціональне середовище розробки для створення адаптерів, вирішення завдань логіки інтеграції, формування композитних додатків і побудови порталів за допомогою графічних схем, XML і коду. Колишні пакети інтеграції корпоративних додатків (EAI), які використовують чисто «інструментальний» підхід, можуть не впоратися з особливо складним сценарієм інтеграції.

Потужність середовища швидкої об'єктної розробки платформи Ensemble достатня для здійснення будь-якого інтеграційного проекту. Поряд з тим, що платформа Ensemble працює з компонентами, написаними на багатьох мовах програмування (від Java до C#), вона містить також високоефективну вбудовану мову сценаріїв, що заснована на Visual Basic фірми Microsoft. Як результат, будь-який розроблювач, знайомий з VB (самим популярним у світі середовищем програмування), уже готовий здійснювати розробку з використанням платформи Ensemble.

Висновки. Страхування представляє собою бізнес, який стрімко розвивається. Нині зростають вимоги до об'єктивної оцінки фінансового стану організацій та координації стратегій, спрямованих на зниження фінансових ризиків і «завоювання» лідируючих позицій. Це обумовлює необхідність впровадження в процес страхування новітніх інформаційних технологій.

Застосування страховою компанією ІТ-технологій дозволяє: мінімізувати трудовитрати працівників; створити бази даних об'єктів страхування; у значній мірі виключити негативний вплив людського фактору при здійсненні операцій обліку, а також формуванні страхової та бухгалтерської звітності; підвищити якість процесу керування страховою компанією; створити умови для збільшення обсягів страхових послуг, що надаються клієнтам, без істотного зростання обсягів витрат страхової компанії.

Список використаних джерел

1. Бондар І. Сучасний страховий ринок України. *Вісник академії економічних наук України*. 2015. № 2. С. 12–15.
2. Зубець О. Ринок страхування на порозі кардинальних змін. *Національна безпека і оборона*. 2013. № 6. С. 52–54.
3. Опанасович О. В. Інформаційні технології як інструмент регулювання ринку страхових послуг в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10. С. 215–220.
4. Пономарьова О. Б., Перетятко А. В., Дегтярьова С. С. Аналіз конкурентоспроможності страхових компаній України. *Молодий вчений* № 12 (39). 2016. С. 843–846.
5. Ткаченко Н. Страхування: навчальний посібник для самостійної роботи студентів. Ліра-К, 2017. 414 с.